

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter

Jahr: 1750

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN369547365

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369547365>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369547365>

LOG Id: LOG_0195

LOG Titel: Caput Quinquagesimum Secundum. Mullefolium aquaticum. Sajor codock. - Twee en Vyftigste Hoofdstuk. Het Water Duisend-blad

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN369544501

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369544501>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369544501>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT QUINQUAGESIMUM SECUNDUM.

Millefolium aquaticum. Sajor codock.

IN stagnantibus aquis species quædam *Millefolii aquatici* reperitur, ab Europæo haud multum differens, nisi quod Indicum magis conveniat cum *Filicastro* seu *Osmunda*, binorum circiter pedum altitudinem attingit, extensum admodum formans fruticem.

Ejus caules fatis crassi sunt, sed tam fungosi ac flaccidi, ut sese erigere nequeant, virides, & ad internam partem plani, ad externam rotundi, & profunde striati, in multos distincti laterales ramos, similiter striatos & alternatos. Hi iterum sese dividunt in tot minores ramos seu apices, ut fere distingui nequeat, an sint folia, an vero caules, ex rotundo plani, angusti, acuminati, non ultra digiti unguem longi, crassiusculi, sed flaccidi, ac pedes Ranarum referunt. Sapor fatuus est & Filicinus, primo progerminantes caules superius sese incurvant, ac cirrhos formant instar Filicum.

Radix amplum generat stolonem ex densis, longis, & tenuissimis fibrillis constantem, qui in vetustis plantis est instar minoris Kelady, sed fungosus penitus nec solidus, neque crassus ad latera emittens radices, quousque hæc planta sub aquis crescit, omnes ejus rami intricati dependent, flaccidi & mucosi, sed supra aquam sese parum extendunt, coloris nigricantis. Neque flores neque semina profert hæc planta.

In siccis observatur mensibus, quum fluviorum aqua incipit decrefcere, ita ut fere stagnet, ubi tum per cœnosam terræ congeriem insulam quasi format, ac fluxu sæpe propellitur. Pluviosis mensibus & fluviiis aquis repletis non reperitur.

Nomen. Latine *Millefolium aquaticum*, & *Olus Ranarum*; Malaice & Macassarice *Sajor codock* & *Sajor bintor*, quæ omnia idem denotant nomina. Amboinensibus ignotum est.

Locus. Crescit, uti dictum fuit, nullibi nisi in leniter fluentibus fluviiis, non profundis, ac fere stagnantibus, qualis præ reliquis circa Castellum Victoriam est Weytomme. In paludibus circa Ayer mira in Hœamohela etiam reperitur, ubi firmiores & altiores format caules, sed copiosissime in Macassarâ circa Oryzæ campos in stagnantibus aquis & paludibus, ubi raris habitaculum est, uti & in fossis nostræ urbis. Si deponatur in magnis crateribus aqua repletis diu coli potest, in quibus etiam sese propagat & multiplicat.

Ufus. Plebei ac pauperes Boegensium & Macassarensium hanc coquunt herbam, quo usque supra aquam sese elevat, vel ipsi innatat, cum viridi Catjang, vel aliis oleribus. Amboinensibus nullus ejus usus notus est, quum raro occurrat. Alioquin iis usui esse posset, qui pisces alunt aureos & argenteos, qui ex Sina & Japana adferuntur, diu enim servari potest in crateribus & Tanken seu piscinis, in quibus hi pascuntur pisciculi.

Tabula Septuagesima quarta

Ad Figuram primam *Millefolium* exhibet *aquaticum*.

Figura secunda *Plantaginem* sinit *aquaticam*.

Figura tertia *Algam* denotat *Coralloidem*, Capite 56. descriptam.

OBSERVATIO.

Millefolium hoc *aquaticum* Rumphii *Tremellæ marinæ* species est, quarum plurimæ a Dillenio in opere suo incomparabili, *Historia* nempe *Muscorum* recensentur, nostraque planta ipsissima videtur, quæ ab ipso *Tremellæ marinæ*, tenuissima, & compressa vocatur, & *Tab. 10. fig. 8.* ad litt. G exprimitur, cui pro synonymo in *Historia Musc. pag. 50.* jungitur *Fucus*, aut potius *Alga* ramosa, membranacea, viridis, folio tenuissimo.

TWEË EN VYFTIGSTE HOOFDSTUK.

Het Water Duizend-blad.

In de staande wateren vindt men ook een zoorte van *Millefolium Aquaticum*, van het Europeïsche niet veel verschillende, dan dat het Indische meer gemeenschap heeft met het *Filicastro* of *Osmunda*, het waft omtrent twee voeten hoog, met een zeer uitgebreiden struik.

De steelen zyn wel dik, dog zoo voos en slap, dat ze geenzints over eind kunnen staan, gras-groen, aan de binnezijde plat, aan de buitenzijde rond, en diep gestreept, verdeelt in veele zydetakken, ook zoo gestreept, en verwisselt tegens malkander staande. Deze verdeelen zig alweder in zoo veele kleine spitzen of takken, dat men niet weet, of het bladeren of steelen zyn, uit den ronden, plat, smal, spits, niet boven een nagel van een vinger lank, dikagtig, dog slap, en gelyken de pooten van een Kikvorsch. De smaak is laf en naar Varen trekkende, de eerst uitkomende steelen krommen haar boven om, en hebben haare krullen gelyk andere Varen.

De wortel is een breede stoel van digte, lange, en gants teere vazelingen, aan de oude stokken een bol formeerende, gelyk een kleine Kelady, dog gants voos, en niets masief daar aan, nog andere dikke wortelen ter zyden uitzendende. Zoo verre dit kruid onder water staat, bangen alle zyne takken verward door malkanderen, slap en slymerig, maar boven water breiden ze haar wat uit, zwart-groen van couleur, nog bloemen nog zaad voortbrengende.

Men vindt het in de drooge Maanden, als de revieren van water beginnen te minderen, dat ze schier staande zyn, daar het dan met een slikkige scholle aarde als een Eilandeken op zig zelfs bestaat, en met den stroom voortgedreeven wert. In de regenmaanden en vol-loopende rivieren vindt men 't niet.

Naam. In 't Latyn *Millefolium aquaticum*, & *Olus Ranarum*; in 't Maleits en Macassar *Sajor codock*, en *Sajor bintor*, alle van eene beduidenisse, by de Amboinezen is het onbekent.

Plaats. Het waft, als gezegt, nergens dan in zagt loopende rivieren, die ondiep zyn, en schier stille staan, gelyk onder anderen aan 't Casteel Victoria de Weytonne is. In de poelen omtrent Ayer mira op Hœamobel vindt men 't ook, daar het styve en hoogere steelen heeft, maar wel het meeste op Macassar omtrent de Rystvelden in staande wateren en poelen, daar het de Kikvorsen tot een woning dient, als mede in onze Stads-gragten. In grootte bakken met water gezet, kan men 't lange onderhouden, daar in het zig ook vermenigvuldigt.

Gebruik. De arme Luiden onder de Boegis en Macassaren, kookten dit kruid zoo verre het boven 't water staat, of op 't water dryft, onder groene Katjang, of andere moeskruiden. De Amboinezen weten 'er geen gebruik van, dewyl het zoo zelden gevonden werd. Het zoude anders kunnen dienen die geen, die de goud en zilver-vissen opvoeden, die men uit China en Japan brengt, want het laat zig lange houden in bakken en tanken, daar innemen dezelve visjes hout.

De vier en Seventigste Plaat

Wyst aan in de eerste Figuur het *Water Duizend-blad*.

De tweede Figuur vertoont de *Water-Plantago*.

De derde Figuur verbeeldt de *Alga* na *Coraal* gelykende, in het 56. Hoofdstuk beschreeven.

AANMERKING.

Dit water *Millefolium* van Rumphius, is een zoort van *Tremella marina*, waar van zeer veel zoorten in het onverbeterlyk boek, ik meen in de *Historie der Moschen*, Dillenius heeft, en onze plant schynt dezelve te zyn, die van hem genaamt wert *Zee-Tremella*, zeer dun, en gedrukt, en afgebeeldt werd op de 10. Plaat fig. 8. by lett. G, waar by voor een benaming nog gevoegt wert pag. 50. in de *Historie der Moschen*, de *Fucus*, ofte liever de takkige, vliesagtige, groene *Alga*, met een zeer dun blad.

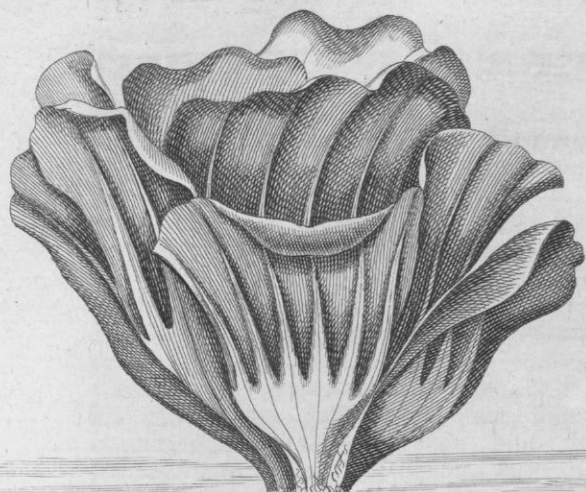

Fig. 2.

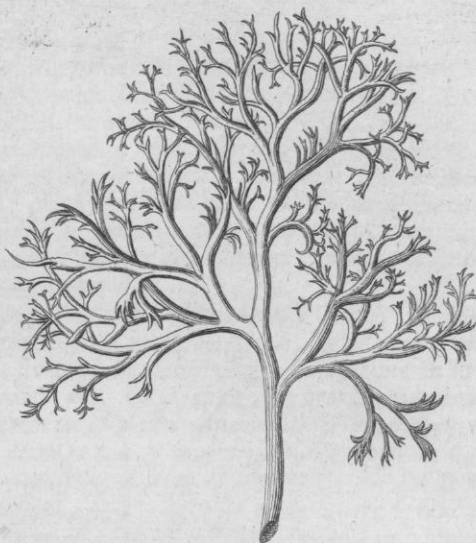

Fig. 3.

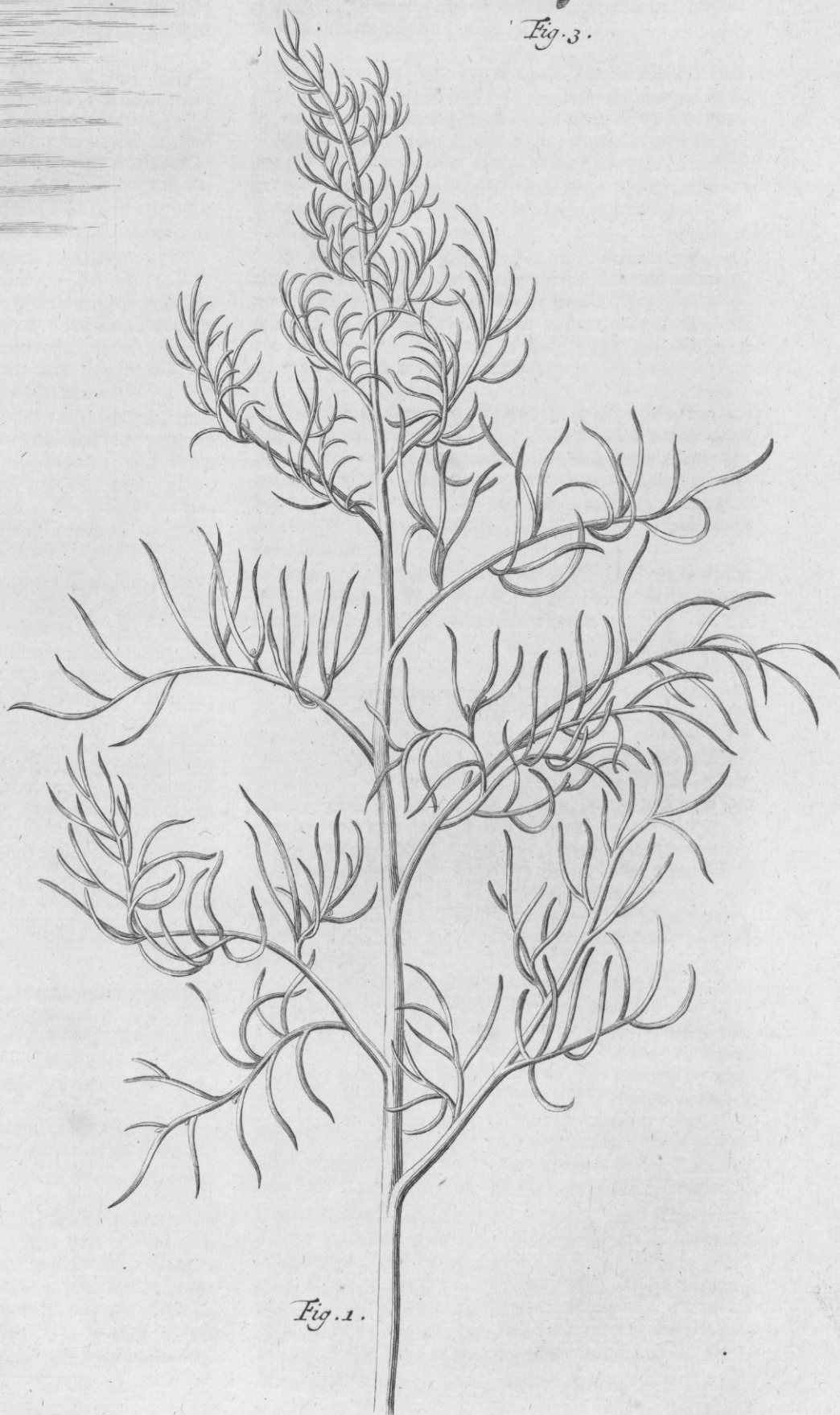

Fig. 1.

